

Notat

Dato 28. maj 2019

Til Bestyrelsen

Fra Styregruppen for Affaldsplan 2019-2022

Inspirationskatalog fra borgermøder, 2. og 3. april 2019

Borgernes ideer og kommentarer til temaer i Affaldsplan 2019-2022

I forbindelse med den offentlige høring af udkast til Affaldsplan 2019-2022 blev der afholdt to borgermøder i hhv. Odder den 2. april 2019 og i Skanderborg den 3. april 2019.

Til borgermøderne deltog i alt 63 borgere og derudover medarbejdere og ledere fra Renosyd og de to kommuner, ekstern facilitator og oplægsholder samt politikere fra Renosyds bestyrelse og Miljø-udvalgene i de to kommuner.

Forløbet på borgermøderne bestod af velkomst/introduktion, et oplæg om plast ved Anders Damgaard (DTU Miljø) og dialog med borgerne ved fire stande, der hver omhandlede et af temaerne i Affaldsplan 2019-2022.

Dette inspirationskatalog er en samling af alle de kommentarer og ideer, som borgerne bidrog med. Inspirationskataloget vil indgå i det videre arbejde med affaldsplanens projekter, som opstartes i løbet af de kommende år.

Indhold

Tema 1: Vi er fælles om løsningen – hvordan kan du lave mindre affald?	2
Tema 2: Vi skal sortere organisk affald fra 2023 – hvad kan du gøre nu?	5
Tema 3: Hvordan kan vi sortere endnu mere plastik fra?	8
Tema 4: Hvordan kan vi genbruge og reparere endnu mere?	10
Generelt.....	12

Tema 1: Vi er fælles om løsningen – hvordan kan du lave mindre affald?

Vi skal hver især minimere vores affaldsmængde med 15 kg. Hvordan kan du smide mindre ud?

- Blive bedre til at sortere plast og madaffald
- Genbrug
- Hvis man kan købe grøntsager i løsvægt
- Være mere opmærksom på om affaldet kan genbruges, inden man smider det ud
- Købe mindre, reparere mere og købe emballage-frit
- Konkurrence på vægt i landsbyen/vejen
- Presse butikker til at tage emballage tilbage
- Køb kun hvad du har brug for og hvad du vil beholde
- Køb i større beholdere. Køb i løsvægt, fx tørvarer
- Brug tingene længere
- Tænke sig om når man køber ind. Spise mad som er ok, selv om det er over udløbsdato.
- Reklamer digitalt
- Opsætte større madaffaldscontainere til organisk affald
- Reparere tingene. Lav værksteder fx social-økonomiske virksomheder, kompetencecenter, hvor man mod betaling kan få sine ting repareret
- Lad repair-cafe hente "affald" der kan repareres. Sælg i Værdicentralen eller lad borgerne reparere selv, så det undgår at blive smidt ud
- Måske ikke smide mindre ud, men samle tilbage igen i form af at tage værktøj med hjem fra genbrugspladserne og tillade "klunsning". Man kan selv reparere ting. Det er terapi for pensionisten, medicinbesparende og socialt

Hvad synes du, vi (kommune/affaldsselskab) skal gøre? Hvordan vil du gerne inddrages?

- Bruge papirposer i stedet for plasticpose til indkøb (som i USA)
- Bedre/mere information om hvordan vi sorterer og gøre det lettere at sortere
- Kunne man booke en affaldskonsulent til at hjælpe med at minimere affald?
- Bruge app'en til at informere den enkelte husstand om deres forbrug holdt op imod målet. Samt information om hvor Renosyd er i forhold til målet
- Gøre det gratis at skifte til mindre spandstørrelse. Gøre det muligt at dele spand med en nabo
- Kommuniker tydeligt på spande, hvordan det skal sorteres
- Flere sorteringsspande ved den enkelte bruger
- Opfordre til og oplyse folk om hjemmekompostering, udleje små spande/systemer til hjemmekompost, som også kan stå på en balkon

- Renosyd skal hjælpe med spande/fælles løsninger
- På borgernes eget initiativ
- Komposter, hvis man sparer penge
- Komposter mere af dit organiske affald
- Faciliter kendskab til kompost og erfarings-delning
- Små videoer til borgere om, hvad der kan genbruges. Mange borgere ved måske ikke hvad deres "affald" eller ting har af værdi for andre, så videoer med succes historier kan bane vejen for andres gode projekter
- Reparation af storskrald – maskiner, cykler og elektronik
- Opsætte containere til vinflasker fra "andre" lande (ingen pant)
- Gulerod for landsby, der laver mindre affald → økonomisk bidrag fra Renosyd til en byfest

Har du andre ideer til os?

- Inddrag erhvervslivet. Få firmaerne til at minimere affald
- Lave konkurrencer, måske et spil, konkurrence imellem kommunerne: hvem kan nedbringe affaldsmængden mest?
- At vi får at vide, hvor meget affald vi afleverer og overskueliggøre/visualisere økonomisk gevinst for husstandene (man skal kunne se, hvor meget man sparer)
- Horsens Kommune bruger lystavle ved "byport" til sorterings-info. Bl.a. hvad skal pizza-bakken?
- Affaldsspand til blød plast
- Pointsystem til reducere af affald – man får en stjerne når man smider mindre ud
- Lokale hønsegårde, hvor der kan afleveres madaffald. Skelne mellem økologi og konventionel
- Flere emballager med pant.
- I skal udlevere papir- og papcontainer gratis til alle husstande. Jeg kan se i det daglige, at de der ikke har en sådan spand, lader papir og pap ryge i restaffald.
- Køb produkter, som kan genopfyldes
- Vej affaldet
- Del værktøj med naboerne
- Renosyd har en stor kommunikationsopgave
- Brug genbrugsmaterialer
- Trailernet på alle trailere
- Reparationsværksted ved Renosyd
- Problem: generelt er nye produkter for billige at købe
- Genbrug af tøj + køb mindre tøj

- Brug tøjet længere versus forfængelighed
- Frivillig adfærdsregulering – tvungne afgifter til adfærdsregulering
- Spis op!
- Køb produkter uden emballage
- Større beholdere, flere spande/opdelte spande
- Opsamlingssteder i byerne til forskellige affaldsfraktioner
- Tøjbyttearrangementer
- Del produkter lokalt
- Mindre fælles pladser i grundejerforeninger, hvor man sætter maskiner/værktøjer til deling, fx:
  - Vi deler græsslåmaskinen og traileren
  - Fælles økonomi til reparation
  - Det kræver ansvarlighed mellem brugerne
- Renosyd skal hjælpe og guide – skoler, undervisning også i foreninger
- Idé: Bestil en affaldskonsulent, der tager ud på besøg på din vej/i din bygning og guider borgerne til bedre sortering osv.
- Fælles løsninger til affaldsindsamling
- Flere afgifter på ny-køb
- Plastemballage er godt for holdbarheden
- Hav din eget emballage – det er besværligt → engangsposer, der er nedbrydelige
- Produktudvikling – ”nedbrydeligt”
- Postevand i stedet for vand på flaske
- Lad dit haveaffald ligge i haven
- Planlæg indkøb
- Pantsystem på diverse emballager
- Elektronikaffald, printere – kan man leje eller dele med andre i stedet for at købe selv?
- Elektronik er svært – der er brug for politisk regulering
- Kvalitet og design
- Tydeliggør hvilke fraktioner, der skal i hvilken spand → fx ved hjælp af forskellige farver på spande
- Gør det dyrere at hente storskrald
- Informer mere om, hvordan vi kan sortere smart
- Konkurrencer om at lave mindst affald – brug evt. app'en
- Aftaler med butikker om at pakke emballage op/af i butikken, når man køber varer
- Pulje fra Renosyd til at opstarte lokale projekter

- Renosyd skal sprede budskab om de gode lokale løsninger til inspiration for andre
- Kommuniker de smarte, lette løsninger
- Kommuniker at håndtere affald i den gode sags tjeneste
- Fokus på, hvor meget man sparer økonomisk ved at mindske affald – fx mindre madspild
- Hvorfor skal det koste noget at skifte til en mindre spand til restaffald derhjemme? → økonomisk incitament til at købe en mindre spand til restaffald – det skal være gratis at skifte
- Gør spanden til restaffald mindre og spande til genanvendelse større
- Mere inddeling af spande → tvinger til mindre mængder
- Hvem er det, der generer affald? → aldersgrupper
- Vær opmærksom på sociale skel
- Vælg nogle gange de dyrere løsninger og forlæng levetiden på produkter
- Leasing af produkter

Tema 2: Vi skal sortere organisk affald fra 2023 – hvad kan du gøre nu?

Hvordan kan du forberede dig på sortering af det organiske affald i 2023?

- Hvordan kan du skære ned på madspild?
- Kompostere det grønne affald? Presse frugt?
- Hvordan kunne sortering af dit organiske affald fungere godt hjemme i dit køkken?

Kompost:

- Jeg bokashi-fermenterer alt madaffald allerede. Har gode erfaringer og meget lidt restaffald. Jeg vil gerne udbrede mit kendskab og erfaringer med bokashi. Vil gerne være affaldsambassadør. (Eva Nikolajsen)
- Hvis man fik en kompost-spand, kunne man sagtens kompostere selv
- Visuel vejledning til beholdere i køkkenet. Markering på emballage ville hjælpe. Er allerede meget obs. på madspild og har kompost
- Stop madspild kampagner, oplys folk hvordan de kan bruge deres rester. Oplys om kompostering derhjemme
  - Få viden om hvad/hvornår mad kan bruges til, når det er ved at blive for gammelt
- Når folk køber nye møbler/tøj, skal de evt. oplyses om, hvor mange ressourcer der er brugt på at lave det
- En god beholder, som passer til grønne poser
- Brug op, køb mindre, lær børn at vurdere "sidste holdbarhedsdato"
- Datomærkning: "Kan bruges efter"

- Købe mindre portioner og bruge rester til madpakker
- Information og belønning
- Lære at lave restemad. Fryse portionsretter/rengjort og udskåret frugt + grønt
- Få viden om hvad/hvornår mad kan bruges til, når det er ved at blive for gammelt
- Jeg sorterer gerne privat
- Handle oftere (mindre mængder → mindre spild)
- "Nabo-deling" af madvarer – inden maden bliver dårlig

Hvad synes du, vi (kommune/affaldsselskab) skal gøre? Hvordan vil du gerne inddrages?

- Deltage i lokale projekter med fokus på "nul-skrald" eller "stop madspild"?

- Faciliter privat kompostering – ERFA-konsulent, sælg kompostorme, sælg 10 forskellige kompostbeholdere, stop myterne.
- Være ambassadør for "stop madspild" eller forsk former for kompostering, orme, opfordre folk til at få høns
- En liste over hvad madaffald er / info om hvorfor/hvordan vi skal sortere
- Starte indsamling i offentlige institutioner og herigennem også lære børnene vigtigheden i at sortere – ikke bare organisk affald
- Lær forbrugerne om hvordan et produkt bliver til ressourceforbrug til produktion
- Vise hvad der sker med affaldet, evt. med korte videoer på genbrugspladsen
- Jeg kunne tænke mig "fællesstationer" i byen "gå afstand" til sortering af affald (som i boligforeninger) – færre steder at køre hen og tømme for renovationselskabet
- Stop madspild kampagner, oplys folk om hvordan de kan bruge deres rester. Oplys om kompostering derhjemme
- Når folk køber nye møbler/tøj, skal de evt. oplyses om hvor mange ressourcer der er brugt på at lave det
- Endnu bedre sorteringsvejledninger især i forhold til nye blandingsprodukter – evt. piktogrammer eller anden visualisering
- Lav forsøg med boligforening – fælles beholder → kan det sorteres godt nok? Ellers undtagelse af den type boliger

Har du andre ideer til os?

- Tjek www.byhaver.dk for bokashi-fermentering og find Maria Ehlert (ekspert på området)
- Holde kurser i bokashi, opfordre folk til at få høns
- Flere at spørge på Værdicentralen
- Politiske tiltag, der mindsker produktionen af elektronik, tøj og møbler
- Oplysning om sortering, motivering til sortering

- Belønningssystem ved mindre mængder pr. husstand
- Formidle at vi ikke er de eneste, der tager skade – hjælp biodiversiteten
- Lav samarbejde med skolen og uddannelsesinstitutioner
- Bioaffald skal kunne håndteres hygiejnisk. Derfor må affaldsselskabet hjælpe med at finde gode løsninger til køkkenet og affaldscontainere
- Lad haveaffald ligge i haven, hvis man har plads til det
- Betal forbrugerne for deres affald, hvis det er en ressource
- Flere sorteringer: glas, hård plast, blød plast og metal, organisk osv.
- Politiske tiltag der mindsker produktion af elektronik, tøj og møbler
- Belønningssystem ved mindre mængder pr. husstand
- Lugtgener – kræver hurtig tømning af spande med organisk affald
- Hygiejne skal indtænkes / Udsortering er uhygiejnisk / Beholder med låg – lugtfri / Fokus på posekvalitet (lugt, udsivning)
- Tæt tank med skruelåg (palletank)
- Genanvendelsesmål → indsamling af organisk affald (2)
- Smide mindre ud – mere sortering
- Reduktion af madspild (5)
- Kompostering derhjemme – metan-udslip
- Kompostering mere privat – Renosyd kan facilitere
- Ormekompostering
- Pilotprojekter – skoler, børnehaver
- Komposterbar pose
- Nem sortering og nemt for forbrugeren
- Afprøve forskellige løsninger
- Læring om madspild og sortering – vaner
- Erfaringer – forældregeneration var gode til ikke at ”madspilde”
- Organisk affald gennem køkkenkværn i vask → afløb
- Fødevarerbranchen
- Datomærkning: kan bruges efter...
- Jo flere fraktioner, desto sværere bliver det
- Samarbejde mellem affaldsselskaber om løsningen
- Samarbejde med landbruget om slamkvalitet
- Formidling kombineret med holdningsændring

- Bokashi = fermentering af organisk materiale – hjemmekompostering → surt – Northside
- Gør det sammen – Maria Ehlert (byhaver.dk)
- Belønningssystem – brug vægt på skraldebiler
  - Motivation til sortering gennem positiv konkurrence
- Vejle Kommune
- Forklaring – ting skal give mening
- Boligforeninger – fælles haveprojekter
- CO2 cyklus
- Vidensdeling, lære af hinanden
- Brugerpanel – sammen finde nogle gode løsninger
- Hvornår er ting ubrugelige?
- OK med indsamling i køkken
- Opsugningsmateriale – kattesand
- Lokale hønsesgårde, hvor man kan aflevere sit køkkenaffald
- Erfaringer fra andre projekter
- Forskel på boligtyper og borgere – hvad virker?

Tema 3: Hvordan kan vi sortere endnu mere plastik fra?

Hvordan kan du selv sortere mere plastik fra derhjemme?

- Have en minimizer til blød plast
- Opdeling af affaldsspande med forskellige plast typer
- Større spand til emballage
- Affaldsspand hvor låget kan åbnes fra begge sider
- Saml selv blød plast og tag med på genbrug
- Separat affaldsspand til plastik (hård/blød)
- Ved at kunne aflevere alt plast (både sort, blød og hård plast) bliver det nemmere og mere overskueligt
- Hvis typerne er genkendelige
- Hvordan virker mærkningen, hvem kender systemet?
- Et nummersystem
- Bedre og mere letlæselig mærkning af plasttyper – bedre mærkning på låget

Hvad synes du, vi (kommune/affaldsselskab) skal gøre? Hvordan vil du gerne inddrages?

- Fokus på blød plast
- Vis os hvordan man gør. Faciliter erfaringsdeling fra borgerne
- Udbredelse af budskabet. Borgere som grønne konsulenter/ambassadører
- Kommunikere mere med erhverv
- Undlad salg af plast produkter, flasker osv. lignende i offentlige institutioner
- Informer tydeligt om, hvilke plastiktyper der bruges til hvad
- Uddanne lokalbefolkningen om sortering af plasttyper
- Årlig plastindsamlingsdag
- Lav reklamespot i biografen ift. sortering og rengøring af emballage: uden unødvendig brug af vand
- Forlange krav om mærkning af plastprodukter fra producenterne
- Forlange begrænsning af kompositmaterialer
- Vi har brug for en ny folder til sortering af forskellige plasttyper

Har du andre ideer til os?

- Oplysning om sammensat plast – ryk forbrugerne til at tænke og vælge bedre plast
- Invasive arter kan være i vores kompost – hold dem lukket og kontrolleret
- Scanning af emballage med app, så app informerer omkring sortering
- Gøre det nemmere at aflevere affald for erhverv. Mere overskuelig betaling for erhverv
- Et stort sorteringsanlæg, så alt kommer ind – i stedet for hjemmesortering
- Mere ambitiøse mål efterspørges
- Lettere forståelige identifikationsmærker end de nuværende trekantede med tal i – evt. lettere forståeligt som tegninger af plast-flasker
- Saml øko-kaffegrums til at dyrke østershatte i
- Undgå vandflasker og engangsplastik-krus i kommunens institutioner
- Vand fontæne i stedet for flasker
- Fortæl en god historie, hvis der er en – udover pantsystemet
- Send emballage tilbage til producenterne
- Ensretning mellem kommuner ift. sortering
- Sort plast er et problem – orientering om at sort plast er uønsket
- www.preciousplastic.com (Claus) = projekt med granulering af 5 forskellige plasttyper (lokalt initiativ)
- Mere og simplere mærkning

- Indkøb: emballage uden plast – store dunke/bøtter
- Krav om indhold af genbrugelige materialer
- Standardisering af affaldsløsninger
- Renosyds sorteringsvejledning skal sidde fysisk på spanden derhjemme
- Formidling af konsekvenser af plastspild (økosystem):
  - Nedbrydningstider
  - CO2 sparet
- Orientering om rensning af plast i husstanden
- Tydelig formidling af, hvor blød plast, hård plast + andet plast må afleveres
- Konsekvenser af forkert bortskaffelse
- Formidling om tommelfingerregel: skyld i koldt vand og ellers i restaffald
- Scanne strekcode på fx emballage via app til formidling af korrekt sortering/bortskaffelse

Tema 4: Hvordan kan vi genbruge og reparere endnu mere?

Hvad kan du gøre for at genbruge mere og reparere ting?

- Organisere de ting som kan afleveres til genbrug. Hylder og reoler
- Være mere aktiv med genanvendelse af tøj/tekstiler
- Etablere en genbrugsbutik i Odder med reparationsværksted
- Være bedre til at opsøge nogen der kan hjælpe med reparationer
- Lære hvordan jeg reparerer ting
- Sætte elektronik til reparation
- Fortovsboder med gratis lopper

Hvad synes du, vi (kommune/affaldsselskab) skal gøre? Hvordan vil du gerne inddrages?

- Holdningsbearbejdning skal ske i skolesystemet
- Syerske i genbrugsbutikker/tøj i Værdicentralen – tøj sys om, så det kan passe en ny køber
- Byggeaffald kan tages af andre på genbrugspladsen (a la Renodjurs)
- Der er overskud af genbrugsvarer
- Oprette repair i Vita-park?
- Særlig indretning på GP til aflevering af ting til genbrug – det er vigtigt (det må gerne få gebyret til at stige)
- Udvide arealer på GP til aflevering til genbrug.

- En medarbejder i Værdicentralen, der går elektronikvarer igennem inden man køber det
- Oprette repair-cafeer flere steder i kommunen
- Give gode råd
- Kan aflevere tekstiler til genbrug i FN-containere. Reklamere noget mere med ordningen
- Give inspiration til hvordan man genanvender/reparerer ting i husholdningen
- Samarbejde om at øge genbrug. Der er nok til alle. Spejderne i Ry henter på genbrugsplads i Ry
- Hjælpe med at stille lokaler til rådighed til opbevaring af genbrug
- Gode historier om, hvad der kan genbruges fortælles i App
- Undervise skoleklasser i reparation af ting
- Tillad genbrug i form af klunsning
- Kan man tilbyde screening/hjælp fra en genbrugsvejleder, når man afleverer varer/affald?
- Kan kommunen stille plads til rådighed for til indsamlet genbrug? Kunne kommunen betale for leje, forbrug, og så skulle idrætsforeningerne/foreningerne drive det. Så havde hver forening en weekend om året, hvor de åbnede om fredagen og lukkede om søndagen, den indtjening der kom den weekend tilfaldt foreningen. De kunne promovere den weekend overfor deres medlemmer, men der var åbent for alle og foreningen kunne i deres nærmiljø, weekenden før samle genbrugsting ind. Alt hvad der blev bragt ind i hallen skulle blive der, med mindre det blev solgt. Fik man ondt af en fattig mor, kunne og måtte man give noget gratis. Under ansvar selvfølgelig og aldrig til en fra samme forening eller familie. Hvis kommunen ikke vil betale, kunne leje og forbrug tages fra de penge får af kommunen for at have medlemmer...

Har du andre ideer til os?

- Kompost i sække m. gødning
- Mere hygge og cafestemning i kombi m. aflevering af ting på genbrugspladsen
- Byttecentral
- Politiske tiltag, der reducerer emballagen
- Prisen på nye varer skal stige – det er for billigt at købe nyt
- Integrer Værdicentralen i App'en
- Faciliter en byttecentral – app baseret
- Samarbejde mellem Renosyd og frivillige organisationer omkring af håndtering:
  - Salg på loppemarkeder
  - Lokaler til opbevaring (opbevaringskapacitet) – man deles om lokaler
  - Flere aktører på banen – der er nok til alle
  - Dele de gode erfaringer
- Deles om et "loppehus", hvor organisationerne har 1 måned hver til at sælge lopper i fælles hus

- Undervisning i reparation af ting
- Værksted, hvor man selv kan komme og reparere, og hvor der er værktøj til rådighed
- Information om genbrug af tekstiler, som ikke kan genbruges men "kun" genanvendes
- Container til ikke-fuldstændige ting (fx et spil hvor der mangler en brik) → rodekasse med gratis ting
- Læg gode historier på genbrugs-app'en til inspiration til, hvad der kan genbruges
- Ville gerne hente genbrugsbyggematerialer, hvis der var nok (partiet stort nok)
- Særligt sted på genbrugspladserne til elektronik, der virker
- Medarbejderne på genbrugspladsen kan hjælpe med at screene om affaldet er godt nok til genbrug (vejledning)
- I Værdicentralen kunne det være fint med mulighed for at få testet, om elektronik virker (tilbagebetaling)
- Ting, der ikke kan sælges i Værdicentralen udbydes gratis til organisationerne
- Forholdene på Galten genbrugsplads indbyder ikke til genbrug
  - Gør det lettere at klunse
  - OK at prisen på renovation stiger, så man kan gøre forholdene bedre

Generelt

- Brug af klistermærke → motivation (elitemærkat)
- Boligblokke – vanskelige
- Centrale, mindre genbrugsstationer i lokalområde, fx grundejerforeninger
- Sorteringsguider
- Gør det let at sortere
- Kampagne: vis hvordan du sorterer derhjemme
- Ambassadører, der kan formidle sortering
- Indsamling gennem frivillige
- Mere oplysning om, hvordan man gør
- Undervisning i skoler og institutioner
- Videnscentral
- Renosyds app med sorteringsvejledning er svær at anvende
- Bedre info på hjemmeside/app
- Døgndatabase til oplysning